

בבא בתרא מא

יד רמ"ה

ק"ג. הרי אמרו כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה פשיטא מהו דתימא האי גברא מזבן וזבינא ליה ושטרא הוה ליה ואירכס וסבר אי אמינא מזבן וזבינא לי אמרין אחוי שטריך הלכך נימא ליה אנן דילמא שטרא הוה לך ואירכס וכגון זה פתח פ"ך לאלם הוא קמ"ל דלא מיהא שמעינן דכל כי האי גוונא לא טענינן ליה לבעל דין בדיני ממונות אלא נקיטין לה לטענתיה כדקאמר לה ופסקין ליה לדינא עילויה, לבר מפרובול דאע"ג דלא טעין מלוה פרוובול הוה לי ואירכס טענינן ליה אנן, מאי טעמא השמטת כספים בזמן הזה מדרבנן ואקילו רבנן דברבנן:

שו"ת פני יהושע ח"ב סי' פז

סדין אין סעד כלל עד סיאור צעיד צעלנו סהול אינו נאמן וא"כ תימא גדול שלפנינו לא מלאכי ידיו ונכנינו צדיק דענשי צכל יוס סוס מציא פ"א וס מכחישו ויולאים לחת ושעננו וכליני מנצחנינו ז"ל הגדולים אשר צלחן סוס ספוקים ס"ד צלל סוס סקסוק וכלל שעננו וכלל כליני סוס פולס סה וסלמלך וצלחנא פלל גדול אי פ"י לדיני סרנצ"ס כן דל"ך ס"ד ססצניד פלמו יס"י מסיב לסקוק סדין וס"ס זס עכל ססענוס סוס סרנצ"ס סוס סוס וסדיניי סוסקס לסל דינן לפי זס סססול ס"כ לינו אלל ססק דינ אס כללנו סעד אס ללו ונכחל לסציא כלי' דלל ענשי אס ססצניד וסכישו ססס ולינו אסר סלינו כללנו פסיטל דסקקי דינן אלל אס"י אס לווער יודע א"כ צעלני סליני סייב א"ך כיון סוס סעד מכחישני א"כ סייב ע"ס סדיינין מסיבין לסקוק כיון סורס י כיון סוס סועס וסוכב סע"ל כללנו דגכ"י פ"י סוקס ססס"ס ד"ך ע"ל כל סוקס סלין ענש סענכ א"כס סוקס וסר"ך צנ"י פסיטל וסכישו ססו דסיטל סלי צככל מוצן וצככל לסלי אכעל וסערי סו"ל וסירכס וסלי דלוער לל צככ"י סככ א"כסיכ מוצין וצככל לסלי אכעל אכרי ל"י אחוי סעכך סלכך ליטל ל"י אכן דלעל סעכל סוס לך וסירכס כגון זס ססס פ"ך לליסל סול סע"ל עסעס דכסי"ך דוקל לל עענין ל"י כיון דלל טען סול מסיס דל"ך כענון כך דילמל לססי"ך וכל זככ עעולס וכלמוד אוסו לענון סקר אכל א"י ידעי צככ"ר ססי"ך ל"י סער וסכד וסועס צדין סיאורו ל"י אחוי ססכך סעני"ך ל"י אכן אכרי דסי"ך לווער לל זככ"י דלכח"ס דסיטל סו"ל ללסעני"ך דלעי"ך א"י ידעי"ך דככ"ס וסכד סערו לל עענין וסלס קלוער זס דסיטל סלי צככ"ר וכו' עסעס דלל ידעי"ך ססי"ך כן אלל אכן עסכשין כן סל אס"י א"י ידעי"ך צככ"י אסור לן לענון עענכ אכרס עכרו אלל אכ"י ע"ס דכסי"ך עענין ל"י כיון סססל עועס צדין וסעי"ך דססס גרע טפי כיון דסול טוען סלל אכר ל"י כ"י ס"ל כעורס סלל זככ עעולס וכדקלמכר סלמודל צככ"י וסלי דלוער לל זככ"ס

ולל סוכיר סצנעס כלל עכ"כ פסוק דסי"ך דכרי סרנצ"ס סול כע"ס צעיס סכ"י דללו דוקל סיאור סלי ליסכ"י אלל כוונתו ס"כס"סכ"ו צככ"י וקע"ל אכרי ססצניד סככ"ס אס סככו וסככו סציא אס סעד לל ילוער סדיין סרי צככ סככ"ס וסי"ך סככס"ס לינו כללס קע"ל דלל ילוער אלל סכצניד יסעון צעלנו סססל וסככ"ס דלעי"ך דככ"ס אס סעכל דככ סעל לל יסח ככד סעד וסודס לדיכרי סיאור סססל וסכישו לכן לייך סיאור סססל וסכישו אכל ודלי אס מועס סוס צעיד צענכ"י וסענכ"י סססל קכר סענכ"ס עענכ יס"י סייב וצלחנא סיל פסור מליס סדיין לווער ל"י דלעל כך וכך ס"י כע"ס צנעלל וססכ"י דכס מ"ס סרנצ"ס א"כ כסככ"ס עסעס סכלוס כוונתו

אכ"כ כ"ס צע"ל דל"ל ליענכ"ו כלל דסחורס פסורו ע"ס לנו לענכ"ו כללנו סל דכר צענכס ססי"ך קרובס א"י לל עען עענין אכ"כ וסכ"כ קלמכר צככ"ס מ"ד ג"ס ז"ל עענכ קרובס סיל כיון דלכל ע"י סוקס ככ"י סככ"ס דלל ע"ל ססס לל מ"סס ודלי זככס וכיון דעענין עענכ קרובס כענון ג"ס סככ קע"ל דללו עענכ קרובס סיל אכל עענכ קרובס פסיטל דעענין:

עניין: פתח פ"ך לאלם

רמב"ם פכ"א מסנהדרין

י "מנין לדיין שלא יעשה מליץ לדבריו של בעל דין שנאמר מדבר שקר תרחק אלא יאמר מה שנראה לו [ד'וישתוק] ולא ילמד אחד מבעלי דינין טענה כלל. אפילו הביא עד אחד לא יאמר לו אין מקבלין עד אחד אלא יאמר לנשען הרי זה העיד עליך. הלואי שיורה ויאמר אמת העיד. עד שיטעון הוא ויאמר עד אחד הוא ואינו נאמן עלי וכן כל כיוצא בזה: י"א ראה הדיין זכות לאחר מהן ובעל דין מבקש לאמרה ואינו יודע לחבר הדברים. או שראהו מצטער להציל עצמו בטענת אמת ומפני החימה והכעס נסתלק ממנו או נשתבש מפני הסכלות. הרי זה מותר לסערו מעט להבינו תחלת הדבר משום פתח פ"ך לאלם. וצריך להתיישב בדבר זה הרבה שלא יהיה כעורכי הדיינים:

טור חו"מ סי' יז

כעורכי הדיינים עד כאן. ואינו משמע כן בירושלמי דגרסינן התם רב הונא כי הוה חזי זכו לבר נש והוא לא הוה ידע פתח ליה על שם פתח פ"ך לאלם ואדוני אבי הרא"ש ז"ל הביאה בפסקיו: (טו) י ואין לו לדיין לרחם על דל

כסף משנה

י"א ראה הדיין זכות לאחר מהם. ג"ז שם רב הונא כד הוה חזי זכו לבר נש צדיקא ולא הוה ידע ליה הוה פתח ליה על שם פתח פ"ך לאלם וצנ"י דידן צככ"ס דוכחי אמרינן כגון סלי פתח פ"ך לאלס הול ומפרש רבינו דהיינו דוקל כסחכעל דינן מבקש לווער אלל סלינו יודע לחכר דככ"ס וכו' סל ללו סכ"י לל מסיס דנכרל כעורכי הדיינים:

ביאור הגר"א חו"מ סי' יז

סעיף ט' טז. (ליקוט) משום פתח כו' וצריך כו'. כמוצת ל"י א' י"צ מ"א א' ושאר מקומות (ע"כ): סעיף י' יז. אין לדיין כו'. עיין

ספר חסידים

תתשכו יש שופט צדק שאובד בצדקו [א] כגון שרואה שאחד רמאי ואחד תם והרמאי יודע לטעון והדין עם התם אלא שאינו יודע לטעון עליו נאמר (משלי ל"א ח') פתח פ"ך לאלם [ב]. ואם יודע שהדין מרומה והשכיר עדים של שקר אל יאמר יהא עון תלוי בעדים [ג].